

FOTO: LISARCOIOTTI

MuCEM in Marseille

Musea aan zee

Een rondgang langs een aantal prachtige musea die met elkaar gemeen hebben dat ze aan zee liggen.

Echte 'musea aan zee', waar de ligging aan zee een essentieel onderdeel is van de beleving – door het uitzicht, het licht en het gevoel van ruimte – zijn er niet veel. Van oudsher werden musea als nationale schatkamers gevestigd in grote historische gebouwen, in tijden waarin zich direct aan de kustlijn vooral havens en hoge stadsmuren bevonden. Voor zeevarende naties zoals Engeland en Nederland waren zee en kust een transportroute naar de rest van de wereld, en geen plaats om 'te zijn'. Ze werden door kunstenaars altijd met schepen geschilderd, en nooit enkel vanwege hun schoonheid, met als grote uitzondering William Turner.

Pas einde negentiende eeuw schilderden de impressionisten – de ontdekkers van kleur en licht pur sang – voor het eerst zee en strand alleen om de kleur en de sfeer; om de schittering van het licht op het water, en om de weidse ruimte. Maar hun belangrijkste tentoonstellingen waren nog steeds in de grote steden, soms ver van de kust, waar ook de verzamelaars en musea waren.

Musée Picasso In Antibes

© VILLE D'ANTIBES, JUAN-LES-PINS D.R.

In het begin van de twintigste eeuw werden zee, zon en strand voor het eerst een lifestyle-item voor de culturele happy few. Pablo Picasso was de eerste kunstenaar van wie flamboyante beelden in de media verschenen, in zwembroek en met parasol aan het strand van de Côte d'Azur.

Musée Picasso in Antibes, gevestigd in Château Grimaldi, in de 13de eeuw op hoge muren direct aan de Middellandse Zee gebouwd, werd dan ook een van de fraaiste musea aan zee.

Picasso werkte in de jaren veertig in dit toen leegstaande voormalige stadhuis en schilderde daar zo'n 100 opvallend lichte, speelse doeken. De 23 schilderijen en 44 tekeningen die hij hiervan aan Antibes schonk (allemaal geïnspireerd op het leven, het landschap, het water en het licht van de Méditerranée), waren het begin van een prachtige kleine collectie schilderkunst, grafieken, tekeningen en keramiek.

Na een aantal exposities in het gebouw opende de stad dit in 1966 officieel als Musée Picasso.

ARoS Kunstmuseum in Aarhus

De moeder van alle kustmusea ligt niet toevallig in **Denemarken**. Het hele Deense leven lijkt wel om de kust, en om het *sommerhus* aan zee, georganiseerd. En de IJslands-Deense kunstenaar Olafur Eliasson wist precies wat hij deed toen hij twee jaar geleden boven op het **ARoS Kunstmuseum in Aarhus** een grote cirkelvormige dakconstructie plaatste van waaruit de haven en het water van de Aarhus Bugt prachtig te zien zijn.

Maar nergens ter wereld maakt de kunst zo vanzelfsprekend en mooi deel uit van het zicht-op-zee als in het **Louisiana Museum in Humlebæk**, 30 km boven Kopenhagen. De sculpturen van Calder en Giacometti lijken hier, net als de schitterende collectie bomen in het 25 hectare

grote park, langs de kusthelling van de Øresund, gegróeid in plaats van neergezet. De Deense verzamelaar Knud Jensen, die het museum in 1958 in zijn historische villa aan zee stichtte, wist precies hoe hij zijn onwillige landgenoten kon verleiden om internationale eigentijdse kunst te

Louisiana Museum in Humlebæk

Istanbul Modern

Bornholms Kunstmuseum

> komen bekijken. Louisiana, waarvan het gebouw langzaam werd uitgebreid tot wel tien keer het oorspronkelijke oppervlak, werd ongekend populair, en in Humlebæk is het nooit meer echt rustig. Zelfs in Denemarken bleef Louisiana uniek. Bornholm, Denemarkens meest afgelegen eiland, midden in de Oostzee, is door zijn bijzondere licht al meer dan een eeuw een populaire schildersbestemming, met ook een eigen 'school'. In 1993 is hier het compleet nieuwe en grote **Bornholms Kunstmuseum** gebouwd, op een stille plaats aan de kust. In moderne minimal stijl, in allerlei zand- en zeekleurige natuurlijke materialen, hoog en breed in de steile kusthelling gebouwd. En met een reeks architectonische vondsten die nadrukkelijk zijn geïnspireerd door de bijzondere plek, zoals een uitkijkpost waar een loopbrug tussen de boomkruinen naartoe leidt. Maar ondanks de fraaie collectie Deense kunst, het prachtige terras en de uitzichten op zee, ligt het gebouw er nog steeds wat onwennig bij.

Istanbul kent een cultuur en architectuur van zomerhuizen-aan-zee: kleurige

houten Ottomaanse yali's werden als een ketting langs de Europese oever van de Bosporus geregen. Het zomerhuis van de industriëlenfamilie Sabanci in Emirgan, een van die traditionele zomerhuisbuurten, is niet van hout maar van steen. Het werd een klein paleis aan zee, boven aan een subtropisch park en met een uitgebreide collectie Turkse schilderkunst. In 1998 werd het een universiteitsmuseum, compleet met de enorme collectie meubilair. In 2005 vervolmaakte een moderne nieuwbouw het museum dat sindsdien **Museum Sakip Sabanci** heet. Het museum heeft internationale tentoonstellingen van hedendaagse kunst, en een populair restaurant met groot terras met geweldig uitzicht op de druk bevaren Bosporus. Permanent te zien is een unieke verzameling kalligrafische manuscripten.

Istanbul Modern, een groot nieuw museum voor moderne en hedendaagse kunst, ook internationaal, past helemaal in de jongste internationale trend in stadsplanning: het met een creatieve bestemming ontwikkelen van oude havens en industriële terreinen aan het water. Het werd geopend in 2003 in een voormalige textiel fabriek aan de Bosporus, een grote rechthoekige en van buiten onaanzienlijke industriële hal van verschillende verdiepingen. Binnen wordt dat goedge maakt, want na de entree sta je meteen in een grote witte zaal met internationale topwerken. De enorme achtergevel van glas met alleen maar water en schepen, laat links de Aziatische overkant zien en rechts het oude stadsgedeelte met het Topkapi Paleis en de Blauwe Moskee.

In de rest van het museum komt de Bosporus zelden meer tevoorschijn, maar ook het restaurant met terras, meer in dan aan het water, profiteert van de unieke ligging. Tenminste, op goeie dagen en uren. Wie pech heeft, ziet het hele uitzicht verdwijnen door een tientallen meters hoge muur met kajuitraampjes, van een

exact langs het museum aangemeerd cruise-monster.

Het allernieuwste museum-aan-zee wordt 7 juni geopend in **Marseille**: het **MuCEM**, ofwel Musée des Civilisations de l'Europe et de la Méditerranée, aan de Vieux Port van de stad. Dit spectaculaire ontwerp van de Algerijns-Franse architect Rudy Ricciotti ligt in het water voor de middeleeuwse zeecitadel Saint-Jean, waarmee het is verbonden door een hoge loopbrug. Ricciotti bouwde een rechthoekig gebouw met gevels die bijna helemaal uit glas bestaan, totaal 17.000 m² over verschillende verdiepingen. Om het felle zonlicht te weren, bevindt zich om het hele gebouw een tweede, opengewerkte schil: als een kanten scherm geïnspireerd op Noord-Afrikaanse architectuur. Het wordt een kunst- en wetenschapsmuseum van alle culturen uit het hele Middellandse Zeegebied, met een nationale collectie van een miljoen objecten. <

Beelden aan Zee in Scheveningen,

het enige museum dat zelf naar de zee is genoemd, heeft nog het minst met zee te maken. Geopend in 1994 is het een ontwerp van architect Wim Quist, in opdracht van het verzamelarsechtpaar Theo en Lida Scholten, voor hun uitgebreide collectie moderne sculpturen en voor exposities van beeldhouwkunst uit de tweede helft van de vorige eeuw.

Volgens Quists ontwerp is het museum in het duin gebouwd, met de rug naar de 'chaos van de boulevard' en dus ook met de rug naar de zee. Alleen wie het hele museum doorlopen heeft, en de bijna altijd harde wind op het terras tegen het duin trotseert, ziet ook nog de zee.